

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE
HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Praha, 2019

Martin Balda

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE
HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

Hudební umění

Housle

MAGISTERSKÁ PRÁCE

Josef Suk – portrét houslisty

Martin Balda

Vedoucí práce: doc.MgA.Leoš Čepický

Oponent práce: Mgr.Pavel Kudelásek

Datum obhajoby:5.6.2019

Přidělovaný akademický titul: MgA.

Praha, 2019

ACADEMY OF PERFORMING ARTS
MUSIC AND DANCE FACULTY

Art of Music

Violin

Master´s Thesis

Josef Suk – a Portrait of the Violinist

Martin Balda

Thesis advisor: doc. MgA. Leoš Čepický

Thesis opponent: Mgr. Pavel Kudelásek

Date of thesis defense: 5.6.2019

Academic title granted: MgA.

Prague, 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem magisterskou práci na téma

Josef Suk – portrét houslisty

vypracoval samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Tato práce je portrétem významného českého houslisty Josefa Suka (1929 – 2011). Tento umělec byl ve druhé polovině 20. století řazen ke světové interpretační špičce.

Abstract

This thesis is focused on personality of great Czech violinist Josef Suk (1929 – 2011). This artist was during the first half of 20th century one of world - class string soloists.

Obsah	strana
Úvod	10
Portrét českých houslí	11
Portrét české houslové školy	17
Portréty pedagogů Josefa Suka	27
Portrét Josefa Suka	43
Závěr	52
Použitá literatura a prameny	53

Úvod

Český houslista Josef Suk byl bezesporu umělec světového formátu. Do koncertních sálů všech světadílů přinesl vrcholnou hráčskou kvalitu a houslové gentlemanství. Jedinečným se stal díky tomu, že disponoval dokonale rozvinutými pozitivními aspekty české houslové školy - krásným, širokým tónem a nenapodobitelným výrazem. Jeho krédem bylo interpretovat skladbu s realistickou upřímností a instrumentalistickou dokonalostí. Řemeslnou neomylnost a spolehlivost dokázal spojit se strhující muzikantskou přesvědčivostí. Umělecká a životní cesta houslisty, violisty, komorního hráče a dirigenta Josefa Suka je obdivuhodná. Spojuje se zde nesporný talent, pokora, skromnost, houževnatost a pracovitost spolu s nadčasovým odkazem jeho předků Antonína Dvořáka a Josefa Suka. V této diplomové práci bych chtěl Josefa Suka představit jako člověka, umělce a dodnes nepřekonaného dovršitele české houslové školy.

Portrét českých houslí

Svou magisterskou práci jsem nazval Josef Suk - portrét houslisty, považuji však za logické věnovat kapitoly vývoji českého houslařství, české houslové školy a Sukovým pedagogům. České houslové umění, jehož počátky spadají do první poloviny sedmnáctého století, je jednou větví evropského reprodukčního umění. Jeho kořeny jsou v Itálii. S rozvojem zdejšího houslařství, které je v počátcích reprezentováno jmény Gaspar da Saló (1540 - 1609, tvůrce italské houslařské školy v Brescii) a Andrea Amati (1535 - 1611, zakladatel slavného houslařského rodu v Cremoně), a které dosáhlo vrcholu výtvoř Niccoly Amatiho (1596 - 1684), Antonia Stradivariho (1644 - 1737) a Giuseppe Guarneriho del Gesú (1687 až 1743), je zřetelný i rozmach zdejšího výkonného umění, které záhy počalo pronikat právě i do českých zemí. Přítomnost významného italského houslisty Giovanniho Battisty Buonamente, který byl houslistou dvorní hudby císaře Ferdinanda v Praze roku 1627 při korunovaci tohoto panovníka na českého krále, znamenala jednu z prvních stop italského houslisty na české půdě. Vedle působení Italů Carla Capelliniho (1665 - 1683) a Vincenza Albriciho (1631 - 1687) a kromě nepřímého vlivu rakouského dvorního kapelníka italského původu Antonia Bertaliho (1637 - 1669) měly význam i návštěvy Giuseppe Torelliho (1658 - 1709) ve Vídni a učitelské působení Giuseppe Tartiniho (1692 - 1770) v Padově. Zde byli jeho žáky P. Hümbeer - Malina, Jan Gall, Antonin Kammel a Josef Obermeier. Vedle dvou houslistů dvorní hudby Giovanniho A. Pianiho a jeho syna Tomasso Pianiho (1685 - 1760) silně zapůsobil na české houslisty také velký houslový zjev Francesco Maria Veracini (1685 - 1750). Před ním podle legendy ustoupil i sám Tartini a dobrovolně se vzdal soutěže, k níž byl vyzván. Jeho pobyt v Praze (pravděpodobně 1723 - 1735) přispěl k rozvoji výkonného umění i houslového koncertu v českých zemích.

Kromě skladatele Arcangela Corelliho (1653 - 1713), který vytvořil specifický kompoziční styl pro housle, měl vliv zvláště svou instrumentální tvorbou Antonio Vivaldi (1670 - 1743). Jeho skladby byly oblíbeny na českých zámcích a chrámových kůrech. V české nástrojové barokní hudbě z první poloviny 18. století lze vystopovat i vlivy Alessandra Scarlattiho, Niccolò Porpori, Antonia Caldary, Johanna Sebastian Bacha, Georga Friedricha Händla a dalších skladatelů. Současně s pronikáním italského interpretačního umění se začaly objevovat v hudebních kapelách šlechticů, na chrámových kůrech i v rukou venkovských kantorů italské housle. Měly vynikající vlastnosti, jasný tón, snadný ozev i nosnost zvuku, což bylo pro vedoucí sólový hlas skladby samozřejmě nutné. Italské housle byl vzor, který přímo vyzýval k následování.

Počátky českého houslařství je třeba hledat v Praze. Zdejší houslařství se vyvíjelo pozvolna z loutnařství, které bylo příbuzným odvětvím výroby hudebních nástrojů. Již ze 14. a 15. století jsou zprávy o českých loutnařích Krčkovi, Ježkovi, Jindřichu Mikuláši z Račina, Ovsovi a Václavu Motýlovi. První skutečně houslařské jméno se objevuje roku 1571. Byl to Bartolomeus Merkle, loutnař a houslař na dvoře císaře Maxmiliána v Praze. Tak začíná v Čechách výroba houslí. Z Tyrol, Bavorska a Rakouska se do Čech přestěhovali němečtí loutnaři a houslaři Georg Faust, Wolf Boss, Hans Salzer a Andreas Greiff. V pobělohorské době je známým houslařem Martin Schott (1615 - 1682). Jenže ani od něj, ani od jeho současníka Baltazara Kögla se nedochoval žádný nástroj. V úsilí katolické církve o převedení českých nekatolíků na katolickou víru měla hudba významné místo. Na kůrech kostelů byly zakládány orchestry, placené z prostředků církevních řádů. Poptávka po hudebních nástrojích rostla také proto, že i šlechtici si chtěli vydržovat početné kapely. Nejstarší zachované nástroje jsou dvě violy pražského houslaře Ondřeje Otta z roku 1655 a 1657, připomínající svou stavbou tyrolské violy z téže doby. Houslař Leonhard Pradter byl tyrolského

původu a vytvořil prokazatelně v letech 1682 – 1684 několik nástrojů pro loretánský kůr v Praze. Žádný z nich se však nezachoval. V letech 1682 – 1707 působil v Praze tyrolský loutnař a houslař Anton Höss.

Po roce 1690 přišel do Prahy Thomas Edlinger z Augsburgu (1662 – 1729), kterého lze považovat za prvního významného pražského houslaře. Kromě houslí, viol, violoncell a kontrabasů zhotovoval i loutny, violy d'amour a violy da gamba. Vynikl i jako opravář starých nástrojů a učitel. Pro svou vynikající pověst měl brzy tolik zakázek, že nestačil všechny vyřídit a pracoval ve dvojici se svým tovaryšem Sebastianem Rauchem, který přišel do Prahy kolem roku 1700 také z augsburské diecéze. Edlingerovi žáci pak vytvořili první pražskou houslařskou školu. Věhlas pražských houslařů 17. a 18. století připomíná dům U tří housliček v dnešní Nerudově ulici na Malé Straně, který patřil v letech 1667 – 1748 třem rodinám pražských houslařů. Roku 1667 jej koupila za 1800 rýnských zlatých Barbora, vdova po houslaři a loutnaři Ottovi. Dědicové jej po její smrti prodali jejímu švagrovi houslaři Leonhardu Pradterovi. Ještě více vynikl právě jeho tovaryš Thomas Edlinger, který se zdokonalil u slavného tyrolského mistra houslaře Jakuba Stainera a zhotovoval hnědočervené lakované nástroje s vysokým klenutím. Edlinger se oženil s Pradterovou vdovou a zdědil i živnost. Svého syna Josepha Joachima (1693 – 1748) poslal do Cremony, Říma a Neapole, aby se zdokonalil v stavbě nástrojů. V tomto domě se vyučil houslařství také Jan Oldřich (Johann Udalricus) Eberle. Smrtí Josefa Joachima Edlingera zanikla houslařská živnost v domě, který často navštěvovali hráči na strunné nástroje. Z této školy tedy prosluli hlavně tři vynikající mistři. Byl to Joseph Joachim Edlinger, syn Thomase (1693 – 1748), Jan Jiří (Johann Georg) Hellmer (1687 – 1770), který pracoval ve své dílně na Malé Straně v Novodvorské ulici, a Jan Oldřich (Johann Udalricus) Eberle (1699 – 1768). Ten bydlel v Konviktské ulici a pracoval podle vzoru Jakoba Stainera. Jeho nástroje výborně odpovídaly estetickým názorům barokní doby. Jeho krásně

klenuté housle s kratšími rezonančními otvory vydávaly, na rozdíl od plného zvuku italských nástrojů, měkčí a poněkud slabší tón flétnového zabarvení.

V druhé polovině 18. století pokračují úspěšně ve stavbě houslí hlavní představitelé této generace Karel Josef (Karl Joseph) Hellmer (1739 – 1812, syn Jana Jiřího) a Tomáš Ondřej Hulinský (1731 – 1788). Ten se učil u Eberleho a byl technicky velmi nadaným houslařem. Kromě houslí velkého tónu vytvořil různé jiné nástroje, loutny, kytary, gamby, violy d'amour, krásně vykládané kostí nebo perletí. K této generaci houslařů se řadí Josef Antonín Laske (1738 – 1805), který pracoval ve své dílně na Maltézském náměstí. Do Prahy přišel roku 1764, předtím zdokonalil své umění pod vedením vynikajících houslařů v Drážďanech, v Berlíně a Vídni.

Kromě těchto největších houslařů 18. století pracovalo v Praze ještě mnoho dalších houslařů, jejichž umění nedosáhlo významu v rozvoji houslařství. Byli vesměs německého původu a stavěli své housle podle německých vzorů. Teprve u houslařů druhé poloviny 18. století lze dohledat některé znaky ukazující na postupný příklon k italským vzorům. Pražan Kašpar Strnad (1752 – 1823), který svým uměním dovedl překonat i svého mistra Tomáše Ondřeje Hulinského. Pracoval podle vzoru největšího italského houslaře Antonia Stradivariho a zhotovil vynikající nástroje nižšího klenutí, velkého tónu a ušlechtilého tvaru. Strnadovými žáky byli Karel Václav Šembera (1781 – 1821) a Jan Bubeník (1800 – 1836), který pracoval úspěšně podle starších cremonských vzorů.

Nejlepším Strnadovým žákem byl Emanuel Adam Homolka (1796 – 1840), který je nejstarším z proslulé houslařské rodiny Homolků. Ta po tři generace patřila ke špičce. Jeho housle vynikaly dokonalou stavbou mírného klenutí podle vzoru Stradivariho, většinou měly žlutohnědý lak. U něho se vyučil jeho mladší bratr Ferdinand Josef Homolka (1810

- 1862), jehož nástroje měly také velmi dobré zvukové kvality. Druhý syn Emanuela Adama byl Ferdinand August Homolka (1828 - 1890), který po domácím školení získal zkušenosti i za pobytu v zahraničí a zhotovoval nástroje vynikající koncertní úrovně. Za mimořádné výsledky své práce byl nazván „pražským Stradivarim“. Na jím vyrobené violoncello v současnosti hraje mimořádně talentovaná mladá česká violoncellistka Judita Škodová. Rovněž jeho syn Eduard Emanuel Homolka (1860 - 1936) a vnuk Eduard Ferdinand Homolka (1886 - 1915) byli vynikající houslaři. K nejznámějším pražským houslařům patřil také Šemberův žák Jan Kulík (1800 - 1872), jehož nástroje především po stránce uměleckého zpracování patří k nejlepším houslím 19. století. V jeho dílně vyrostl další vynikající český houslař Antonín Sitt (1819 - 1878), jehož koncertní nástroje byly ceněny ještě více než Kulíkovy. Jako znalec starých nástrojů byl vyhledávaným pro své dokonalé a ohleduplné opravy.

Další významnou součástí českého houslařského umění byla rodina Dvořáků. Nejstarším členem tohoto rodu byl Kulíkův odchovanec Jan Křtitel (Baptista) Dvořák (1825 - 1890), který pracoval podle vzorů Stradivariho, Guarneriho del Gesù a Guadaniniho. Stavbě houslí se věnovali i jeho synové Jaroslav Dvořák (1861 - 1921) a zvláště Karel Boromejský Dvořák (1856 - 1909), který pracoval ve Vídni, Štrasburku, Lyonu a Paříži. Po smrti svého otce převzal jeho dílnu v Husově ulici v Praze. Vytvořil mnoho vynikajících nástrojů velkého, ušlechtilého zvuku. Zčásti už do 20. století spadá činnost houslařské rodiny Lantnerů. Ferdinand Lantner (1833 - 1906) a jeho syn Bohuslav Lantner (1862 - 1918) byli výborní houslaři a vlastnili sbírku vynikajících nástrojů.

Záměrně v této kapitole vynechávám problematiku průmyslové výroby houslí v Lubech u Chebu (Schönbach) a rovněž českou

houslařskou historii 20. století, která až na výjimky (Přemysl Otakar Špidlen) není z hlediska vývoje a kvality nástrojů příliš významná.

Portrét české houslové školy

Osobnost Josefa Suka je bezesporu jedním z absolutních vrcholů české hudební historie. Není však osamoceným zjevem, české interpretační umění má hluboké kořeny. Přestože původ instrumentální hudby a s tím spojené umění hudební nástroj dokonale ovládat má jak už bylo uvedeno v úvodu předchozí kapitoly celkem logicky stejně jako houslařství své prapůvodní základy v Itálii, česká stopa je obzvláště v období klasicismu velmi zřetelná a určující. V průběhu 17. a 18. století jezdilo ke šlechtickým dvorům v Čechách množství italských hudebních profesionálů. Houslová hra se v této době provozovala hlavně v kapelách šlechty a na kostelních kůrech. Byla to zásluha především kantorů a lidových hudebníků, že se houslové umění rozšiřovalo aspoň v nějaké podobě i mimo kulturní centra. Přesto byli houslisté této doby v drtivé většině autodidakty. Neexistovaly žádné školy, jen zřídka se talentovaní adepti houslového umění mohli rozvíjet pod profesionálním dohledem. Poznatky o houslové hře tehdy žákům tlumočil venkovský kantor, který většinou obstaral i hudbu na kůru a sám byl jejím interpretem. Před rokem 1790 poskytovaly hudební vzdělání i v řádové kláštery, tzv. latinské školy, piaristická a jezuitská gymnázia zřizovaná ve významnějších městech. Hudebníci působící v církevních dómech a zámeckých kapelách byli většinou zároveň zdatnými skladateli. Český hudební repertoár 18. a počátku 19. století takto získal mnoho orchestrálních, komorní i koncertantních skladeb. Někteří z těchto kantorů a hudebníků se stali pojmy v českých hudebních dějinách, ale většina z nich byla zapomenuta a pro dnešní dobu a hudební praxi jsou zcela neznámí. Jedním z mála je třeba rožmitálský kantor Jan Jakub Ryba (nebo houslista pražského Stavovského divadla Karel Vlček (1794 - ??), kterému v roce 1833 vydalo arcibiskupské nakladatelství Školu flageoletů a „Potpourri oder Übungsstücke“. Značnou genezi prodělal v této době houslový koncert a další sólový repertoár. Bylo to především z toho důvodu, že autory

skladeb byli sami houslisté. Výrazným způsobem tak stoupaly technické i výrazové nároky v těchto kompozicích, protože měly svůj základ v individuální houslové technice a virtuozitě jejich autorů. Nastupuje generace skladatelů a interpretů v jedné osobě jako jsou Antonín a František Vraničtí, František Benda a jeho bratři Jan Jiří a Jiří Antonín, také Jan Václav Antonín Stamic a Josef Mysliveček. K častým skladatelům houslových kompozic se řadili i Václav Pichl a Jan Křtitel Vaňhal. Velkou osobností na našem území ještě v 17. století byl německý houslista Heinrich Ignaz Franz (Jindřich Ignác František) Biber.

Na přelomu 18. a 19. století začaly probíhat znatelné změny v přístupu k umění a hudbě. Tím došlo i ke změnám v chápání pozice umělců v rámci celé společnosti. Hudební umění přestalo být doménou kostelů a sídel šlechty, ale postupně se dostalo do nově budovaných dřevěných arén, koncertních sálů, divadel i soukromých hudebních salónů ve městech. Z lokajů se stávali nezávislí umělci, rodil se romantický umělec s bouřlivou virtuózní technikou, který byl většinou z dodnes přítomných existenčních důvodů zároveň i pedagogem svého nástroje.

Hudební umění v Evropě prožívalo kolem roku 1800 období prudkého vývoje a rozmachu. To byl důvod, proč vznikaly odborné školy. Roku 1795 to byla v Paříži Conservatoire national supérieur de musique, ostatní země tento vzor následovaly. V roce založila 1808 „Jednota pro zvelebení hudby v Čechách“ Pražskou konzervatoř, první školní rok byl zahájen roku 1811. Byl to značně důležitý posun pro české instrumentální umění. Hlavním úkolem bylo zpočátku vychovávat hlavně hráče pro orchestrální praxi. Brzy se však začala formovat jednotlivá oddělení. Na tuto školu byli době jejích počátků přijímáni posluchači ve věku 10 až 14 let. Doba vzdělávání zde byla určena na šest let a až do roku 1855 se vyučovalo hromadně. Posluchači měli

kromě lekcí svého nástroje také výuku orchestrální hry a v pozdějších letech rovněž hudební teorii a všeobecně vzdělávací předměty. Oddělení houslové hry začalo fungovat 24. dubna 1811 a prvním profesorem byl stanoven Bedřich Vilém Pixis (1786 – 1842).

Osnovy byly v počátcích Pražské konzervatoře postaveny na materiálech používaných konzervatoří v Paříži. Za základní literaturu houslové techniky byla akceptována díla Pierra Françoise Baillota (1771 – 1842), Pierra Rodeho (1774 – 1830), Rodolpha Kreutzera (1766 – 1831) a Jacquese Féréola Mazase (1782 – 1849). V pozdějších letech se k těmto autorům přidávali další zásadní reprezentanti francouzské houslové školy Pierre Gaviniés (1728 – 1800), Charles Dancla (1818 – 1907), Delphin Alard (1815 – 1888). Z belgické školy potom Charles Auguste de Bériot (1802 – 1870) a k dalším obecně přijímaným vzorům patřila italská houslová škola Bartomea Campagnoliho (1751 – 1827), Frederika Fiorilla (1755 – 1823) a Niccolo Paganiniho (1782 – 1840) a technické studie německého houslisty a pedagoga Jacoba Donta (1815 – 1888).

Nejslavnějším absolventem ze třídy profesora Pixise byl bezesporu houslový virtuóz a skladatel Josef Slavík (1806 – 1833). Tehdy bylo velmi obvyklé, že houslisté byli pořád ještě zároveň skladateli a interprety jejich vlastních kompozic. Jejich repertoár tak sestával z jejich vlastních skladeb, některá díla svých současníků a někdy ještě díla svého často významného učitele. Při rostoucí technické náročnosti děl už houslisté nebyli schopni splnit funkci interpreta i skladatele. Kolem poloviny 19. století rovněž přichází odklon od prostého prokazování dokonalé virtuozity a daleko víc se začíná uplatňovat ponor do umělecké a výrazové stránky díla. Tyto změny v chápání výkonu houslisty však nepřišly samozřejmě najednou a vždy se našli virtuosové, kteří paralelně s koncertní činností rozšiřovali houslový repertoár vlastními kompozicemi. Pro housle komponovali Josef Slavík,

Hanuš Sitt, Jan Václav Kalivoda, Ferdinand Laub, Václav Suk, Oskar Nedbal, František Ondříček, Otakar Ševčík, Jaroslav Kocian i Jan Kubelík, pochopitelně každý v jiné míře.

Po Pixisovi na Pražskou konzervatoř nastoupil jako pedagog jeho žák Mořic Mildner (1812 – 1865), který ve všech důležitých pedagogických pravidlech převzal svého učitele. Pořád se stavělo na výše uvedených představitelích francouzské, německé a italské houslové školy. K nejvýznamnějším žákům Mořice Mildnera se řadí legendární houslisté Ferdinand Laub a Jan Hřímalý. Mořice Mildnera potom nahradil Antonín Bennewitz (1833 – 1926), který byl samozřejmě jeho absolventem. V období jeho vyučování přišel největší rozvoj houslové školy při Pražské konzervatoři. Jako jádro svých osnov využíval školu Vincence Bartáka (1797 - 1861) a k ní přidával prvky z pedagogických děl autorů francouzských škol. Bennewitz patřil k pedagogům, kteří k samozřejmé virtuositě a technické preciznosti stavěli na přednesové a výrazové stránce interpretace. Dával si záležet na komplexních schopnostech svých posluchačů – z toho důvodu je zdokonaloval i ve hře komorní a orchestrální. Z absolventů profesora Antonína Bennewitze se stal absolutní legendou František Ondříček (1857 - 1922), který se v pozdějších letech ujal funkce profesora mistrovské školy Pražské konzervatoře a napsal řadu houslových studií. Nároky, které praxe požadovala po absolventech konzervatoře koncem 19. a v průběhu 20. století, musely nutně vygenerovat odlišný přístup vyučujících profesorů. Většina pedagogů předávala svoje znalosti adeptům houslové hry pouze bezprostředně při lekcích, ale byli i takoví, kteří svůj metodický přístup a vyučovací postupy sepsali. Některé z těchto elaborátů se staly známými i v cizině a jsou i dnes fundamentem houslové studijní literatury.

Nejproslulejším profesorem Pražské konzervatoře se stal Otakar Ševčík (1852 – 1934), žák Antonína Bennewitze. Ševčíkovo dílo je

vrchol české i světové pedagogiky pro housle. Pozici profesora Ševčík nastoupil roku 1892 a po penzionování Bennewitze byl vybrán jako vedoucí houslového oddělení. Otakar Ševčík je nejzásadnější osobností v oblasti české houslové metodiky. Narodil se 22. března roku 1852 v Horažďovicích. Hudební talent v něm rozpoznal jeho otec, který byl sám kantorem a chrámovým hudebníkem. Otakar Ševčík se houslím věnoval od svých sedmi let a ihned se projevil jako nesmírně talentovaný. I když ho jeho otec sám dovedl k houslím a bylo mu jasné, jak je jeho syn nadaný, neposlal ho vzdělávat se hudebně, ale zapsal ho na akademické gymnázium v Praze. Ševčík se však i zde dál hodlal věnovat houslím a během čtvrtého ročníku pojal rozhodnutí, že se chce dál orientovat na profesionální studium hudby. I když vůči tomu měl jeho otec výhrady, stal se Ševčík ve čtrnácti letech posluchačem Pražské konzervatoře. Nejdříve byl ve třídě Antonína Sitta, pak se rozhodl přejít k profesoru Antonínu Bennewitzovi. Pražskou konzervatoř Ševčík ukončil jako jeden z nejlepších absolventů.

V roce 1870 odešel osmnáctiletý Ševčík jakožto čerstvý absolvent poprvé do ciziny. V salcburském Mozarteu se stal koncertním mistrem, začal se zde věnovat pedagogické práci, založil vlastní smyčcový kvartet a měl koncerty jakožto sólista. Významným úspěchem byl především je debut ve Vídni, kdy maximálně zaujal odbornou kritiku i posluchače. Vzápětí mu byla nabídnuta pozice v orchestru Prozatímního divadla v Praze, Ševčík příležitost využil a nastoupil zde funkci koncertního mistra. Nadále měl mnoho příležitostí koncertovat jako sólista. Další nabídka přišla záhy a Ševčík ji opět využil. Stal se koncertním mistrem vídeňské komické opery, přestože byl za tento svůj krok v domácím prostředí kritizován. Nakonec opustil i toto divadelní angažmá a po epizodě v ruském Charkově, která byla po umělecké stránce spíše zklamáním, zamířil mladý Otakar Ševčík do Moskvy. Tady se shodou okolností potkal se svým kolegou klavíristou z vídeňského angažmá. Uspořádali spolu úspěšné turné po ruských lázních. Nakonec

se stal Ševčík profesorem konzervatoře v Kyjevě. Bylo to významné místo, které bylo formálně pobočkou konzervatoře v Petrohradě a Ševčík zde působil až do roku 1892. Vyučoval tu komorní hře a kromě konzervatorních svých povinností stále aktivně koncertoval. V časech angažmá na konzervatoři v Kyjevě začal Ševčík promýšlet možnost sepsat svoje metody a didaktiku do jedné komplexní školy. Ševčík učil a koncertoval v Rusku až do roku 1892, kdy mu bylo nabídnuto, aby se stal profesorem Pražské konzervatoře. Zde podle tradice uskutečnil několik recitálů pro veřejnost, kolegy i studenty, v roce 1898 však definitivně přestal se sólistickou činností. Absolventi z jeho třídy měli vynikající celosvětové úspěchy a vždy prokazovali, jak geniálním pedagogem profesor Ševčík byl.

Ševčík nastoupil místo Antonína Bennnewitze jakožto vedoucí houslového oddělení. Z Pražské konzervatoře však zanedlouho pro neshody s vedením školy odešel. Nadále setrval ve funkci soukromého profesora jednak v Praze a počínaje rokem 1904 také v Prachaticích. V tomto období disponoval Ševčík již velkým množstvím studentů ze zahraničí, kteří za ním dojížděli na konzultace prakticky z celého světa. V roce 1906 se odstěhoval do Písku a jeho žáci za ním přijížděli tam. Byl velmi úspěšný i jako pedagog mistrovské školy vídeňské Akademie pro hudbu a výtvarné umění. Zde byl v roce 1909 zvolen ředitelem. Na tomto postu setrval do roku 1918, když byl jmenován do funkce čestného profesora Pražské konzervatoře. Roku 1919 dostal místo smluvního profesora mistrovské školy Pražské konzervatoře, ale místa se vzdal z toho důvodu, že mu úředníci odmítali dát řádnou smlouvu profesora. Ševčík byl pozván do USA a v letech 1921 - 1922 byl vyučujícím na mistrovských kurzech konzervatoře v Ithace a roku 1923 působil na hudebních ústavech v Chicagu a New Yorku. Během let 1929 a 1930 vedl na prázdninových akademiích houslovou katedru v rakouském Mondsee. V průběhu října roku 1931 se navrátil zpět do USA, kde tentokrát vyučoval v Bostonu a New Yorku. Posledním

zahraničním angažmá byla pro Otakara Ševčíka nabídka z Anglie v dubnu roku 1933. Tento český a vpravdě i světový houslový metodik zemřel 18. ledna 1934 v Písku.

Úvodní opusy Ševčíkových prací jako čtyřdílná Škola houslové techniky op. 1 a šestidílná Škola smyčcové techniky op. 2 vytvářel autor již během angažmá na konzervatoři v Kyjevě. Posláním těchto opusů je, aby adept houslové virtuosity ovládal precizně hru levou rukou a rovněž smyčcovou techniku. V zásadě se jedná o kolekci technických cvičení, jejichž prostřednictvím se má houslista dobrat požadovaných výsledků. K prvním školám přináležejí i Čtyřicet variací v lehkém slohu op. 3, které slouží k zdokonalení práce smyčce. Se Školou houslové techniky bezprostředně souvisí i tyto další opusy: Průprava ke cvičení trylků, op. 7, Změny poloh a průprava ke cvičení stupnic, op. 8 a Průprava ke cvičení dvojhmatů, op. 9. V sedmi sešitech Ševčík shrnul svojí Houslovou školu pro začátečníky op. 6. Ševčíkovým přednesovým dílem jsou České tance op. 10, z nichž je nejznámější virtuosní aranžmá české lidové písně Holka modrooká. Otakar Ševčík je rovněž autorem mnoha analytických studií k houslovým koncertům: op. 17 Wienawského koncert d moll, op. 18 Brahmsův koncert D dur, op. 19 koncert P. I. Čajkovského, op. 20 Paganniniho koncert D dur č. 1 a op. 21 Mendellsohnův koncertu e moll. Studie k Joachimově kadenci k Brahmsovu koncertu D dur má opusové číslo 25 a poslední opus 26 se vztahuje k etudách R. Kreutzera.

K nejúspěšnějším studentům profesora Otakara Ševčíka patří housloví géniové Jan Kubelík (1880 – 1940) a Jaroslav Kocian (1883 – 1950). Z Ševčíkových absolventů začali na Pražské konzervatoři vyučovat vynikající pedagogové Štěpán Suchý a Jindřich Bastař. Pět let po nástupu Ševčíka na Pražskou konzervatoř zde začal působit v roli pedagoga i další Bennewitzův žák Jan Mařák (1870 – 1932). Kromě toho, že v Národním divadle zastával místo koncertního mistra, se celý

život věnoval pedagogické práci na Pražské konzervatoři. Z jeho třídy vyšlo množství vynikajících virtuosů, především ovšem fenomén a světoběžník Váša Příhoda (1900 – 1960), který prakticky dodnes nemá konkurenci hlavně v technických ohledech houslové hry. Mezi dalšími absolventy lze jmenovat Kitty Červenkovou, Stanislava Nováka, Marii Hlouňovou a Emila Leichnera staršího.

Další směřování houslové školy při Pražské konzervatoři má souvislost se třemi jmény vynikajících pedagogů. V první řadě je to Bedřich Voldan (1892 – 1978), absolvent profesora Štěpána Suchého. Je autorem několika studií o houslařské práci, napsal Novou školu poloh op. 14 a několik dalších metodických a přednesových děl. Má řadu absolventů, kteří se uplatnili jako aktivní umělci a také jako pedagogové. K nim patří Marie Voldanová – Holubová, Jiří Baxa, Břetislav Novotný, Jaroslav Horák a Jan Vratislavský. Bastařovým žákem byl i Norbert Kubát, pedagog Hudební a dramatické akademii v Bratislavě, profesor Pražské konzervatoře a profesor Hudební fakulty Akademie múzických umění v Praze. Z jeho třídy vzešlo množství vynikajících houslistů: Hubert Šimáček, Bruno Bělčík, Jiří Šumpík a právě také Josef Suk. Třetím ze jmenovaných je Josef Micka (1903 – 1993), rovněž žák Jindřicha Bastaře. Do funkce profesora Pražské konzervatoře nastoupil roku 1940 a po založení Akademie múzických umění v Praze vyučoval na Hudební fakultě tohoto učiliště hru na housle a metodiku. Z jeho absolventů nutno jmenovat především Václava Neumanna, Jaroslava Rybenského, Lubomíra Kosteleckého, Bohumila Kotmela a Václava Hudečka. Dalšími profesory na houslovém oddělení byli Zdeněk Kolářský, Otokar Stejskal a Karel Šneberger. U posledního ze jmenovaných studoval nějakou dobu i Josef Suk.

V roce 1919 vznikla při Pražské konzervatoři tzv. mistrovská škola. Fungovala až do roku 1945 a byla prakticky předchůdcem Hudební fakulty Akademie múzických umění v Praze. Neměla však úplně

charakteristiku vysoké školy. Studovalo se zde 1 - 5 let, konkrétní délku studia určil vyučující pedagog podle vývoje svého svěřence. Do této instituce mohli vstoupit adepti, kteří absolvovali Pražskou konzervatoř nebo jinou obdobnou školu, ale i soukromí žáci. Prvním profesorem byl pověřen nejslavnější absolvent Antonína Bennewitze jeden z nejvýznamnějších představitelů českého interpretačního umění František Ondříček (1857 - 1922). Jako světově proslulý houslista absolvoval koncertní cesty napříč všemi kontinenty a nakonec se přestěhoval do Vídně. Působil zde jako profesor na Nové vídeňské konzervatoři, kde v letech 1912 - 1919 vykonával funkci ředitele. V rámci mistrovské školy Pražské konzervatoře působil jen dva roky, ale z jeho třídy vyšla řada výborných houslistů. Byli to Vojtěch Frait (vynikající interpret Paganniniho skladeb), Viktor Švec, Karel Korecký a Bohuslav Šich (1892 - 1980). Ten byl autorem biografických knih Kdo je František Ondříček (vydáno nakladatelstvím Orbis v Praze roku 1947), Ferdinand Laub (vydáno nakladatelstvím Orbis v Praze roku 1951), František Ondříček, český houslista (vydáno nakladatelstvím Supraphon v Praze roku 1970). Do funkce čestného profesora Mistrovské školy byl, jak už bylo psáno výše, jmenován také sám Otakar Ševčík. Ten ale v roce 1922 přenechal svému vynikajícímu žáku Jaroslavu Kocianovi. Karel Hoffmann (1872 - 1936) dostal funkci profesora po Ondříčkovi. Karel Hoffman byl prvním houslistou legendárního Českého kvarteta a jeho pedagogické působení bylo značně významné. Pod jeho vedením pokračovala řada absolventů profesorů Bastaře, Mařáka, Ševčíka i dalších pedagogů Pražské konzervatoře. Byli to například Emil Leichner, Kitty Červenková, Oldřich Černý, Karel Zoubek, Josef Peška nebo Antonín Hyksa. Ten byl potom profesorem violy na Pražské konzervatoři v Praze a docentem na Janáčkově akademii múzických umění v Brně. Legendární Jaroslav Kocian (1883 - 1950) byl jmenován řádným profesorem mistrovské školy Pražské konzervatoře v roce 1929. Mezi jeho nejlepší studenty

patřil mimořádný sólista, orchestrální i komorní hráč a pedagog Alexander Plocek, soukromý Kocianův žák byl i pozdější člen legendárního Vlachova kvarteta a pedagog Hudební fakulty Akademie múzických umění v Praze Václav Snítal (1928 – 2015). Po Karlu Hoffmannovi je povolán na místo profesora Jindřich Feld (1883 – 1953). Z jeho vynikajících absolventů je nutné jmenovat především Jaroslava Štěpánka, Ivana Kawaciuka, Rafaela Kubelíka, Jiřího Nováka a Noru Grumlíkovou.

Roku 1946 byla v Praze především z iniciativy vynikajícího pedagoga Karla Pravoslava Sádlo založena vysoká škola Akademie múzických umění (AMU). Byla prakticky nástupcem mistrovské školy Pražské konzervatoře a studium bylo po mnoho desetiletí stanoveno na 4 roky, v dnešní době je rozděleno na dva stupně (bakalářský a magisterský) a trvá pět let. Prvním vyučujícím pedagogem byl František Daniel (1888 – 1965), k jeho absolventům patřili vynikající interpreti a pedagogové Milan Škampa, Lubomír Kostecký a Jaroslav Foltýn. Dalším pedagogem na Hudební fakultě Akademie múzických umění v Praze se stal absolvent Štěpána Suchého Jaroslav Pekelský (1898 – 1978). Dalšími povolanými pedagogy pak byli Alexander Plocek, Marie Hlouňová, Břetislav Novotný, Josef Vlach, Jiří Novák, Antonín Moravec, Nora Grumlíková, Zdeněk Brož, Petr Messiereur, Václav Snítal a Jiří Tomášek. V současnosti zde vyučují doc. MgA. Leoš Čepický, Mgr. Pavel Hůla, MgA. Vlastimil Koblík, Mgr. Pavel Kudelásek, doc. MgA. Bohuslav Matoušek, Mgr. Jiří Panocha, prof. Jindřich Pazdera, MgA. Pavel Šporcl a prof. Ivan Štraus.

Portréty pedagogů Josefa Suka

Prvním a nejdůležitějším houslovým učitelem Josefa Suka byl Jaroslav Kocian. Tento houslový virtuos světového jména vyšel ze třídy legendárního Otakara Ševčíka. Narodil se 22. února 1883 v Ústí nad Orlicí. Jeho otec Julius byl kantorem a hudebníkem. Vedle dirigentského působení v místní Cecilské hudební jednotě vyučoval hru na housle a výsledkem jeho pedagogické práce bylo vydání školy pro začátečníky „Základové hry na housle“. Brzy rozpoznal velký hudební talent svého syna Jaroslava. Ve věku necelých pěti let vystoupil Jaroslav Kocian poprvé veřejně s programem 24 národních písní za kytarového doprovodu svého otce. Jeho pokroky ve studiu houslové hry byly tak rychlé, že jeho otec s ním nacvičil v krátké době osm sešitů Malátovy houslové školy. Po svém otci zdědil Jaroslav také silný vztah ke komorní hře.

Další vyučování svého syna svěřil Julius Kocian absolventu Antonína Bennewitze Josefu Zábrodskému. Ten byl vynikajícím houslistou a pedagogem a za jeho obezřetného vedení se vyvíjelo Kocianovo mimořádné hudební nadání velmi rychle. Na výročním shromáždění orlickoústecké Cecilské hudební jednoty dne 21. listopadu 1892 zahrál Kocian Fantazie na motivy Auberovy opery "Němá z Portici" a na Verdiho "Troubadoura" od Jeana Delphina Alarda takovým způsobem, že na návrh starosty Františka Sychry byl pro svůj neobyčejný hudební talent jmenován čestným členem spolku. Do této doby spadají také první Kocianovy pokusy o vlastní skladby: v květnu 1894 vystoupil jako první houslista v Mozartově kvartetu A dur KV 464 a také právě jako interpret vlastního smyčcového kvarteta nazvaného "Směs národních písní". Pozoruhodný technický i interpretační rozvoj projevil opět Jaroslav Kocian v září 1895, kdy zahrál na cecilském večeru Koncert pro housle D dur op. 99 Charlese Bériota.

Roku 1896 byl Kocian přijat na Pražskou konzervatoř do třídy Otakara Ševčíka. Od té chvíle se rozvíjel dokonalý vztah učitele a žáka. Učitel Ševčík byl zaujat mimořádným hudebním nadáním nového žáka - Kocian byl maximálním způsobem inspirován velkou osobností přísného učitele. Studium Ševčíkových pedagogických děl získával Kocian rychle technickou dokonalost, která vždy byla předpokladem k dosažení vysoké umělecké úrovně. Poprvé proniklo jméno mladého Kociana na veřejnost 2. dubna roku 1898, když na veřejném koncertě Pražské konzervatoře dokonale zahrál technicky značně náročné skladby Henriho Vieuxtempsa "Ballade et polonaise" op. 38. Ještě náročnější program mělo Kocianovo vystoupení 19. dubna 1899, na němž přednesl skladbu Henryka Wieniawskiho Scherzo-Tarantella, Ševčíkovu skladbu Břetislav a Bazziniho Rej skřítků. Mimořádnost svého nadání prokázal mladý houslista asi nejvíce v Bachově Ciaconě, kterou veřejně zahrál 3. února roku 1900. Paralelně rozvíjel své hráčské schopnosti studiem komorní hry a o rozsahu Kocianových zájmů svědčilo i studium kompozice ve třídě skladatele Antonína Dvořáka, kterou také úspěšně absolvoval. Zvláště významným úspěchem na poli sólové hry bylo jeho vystoupení na veřejném koncertě Pražské konzervatoře ve Stavovském divadle 28. března 1901, na kterém zahrál Koncert pro housle a orchestr D dur op. 11 Josepha Joachima. Skvělý úspěch tohoto vystoupení bylo už vlastně předzvěstí úspěchu jeho absolventského koncertu, na kterém přednesl 5. července 1901 Koncert pro housle a orchestr č. 1 D dur op. 6 Nicolò Paganiniho. Odborná kritika rozpoznala už tehdy typické rysy Kocianovy hráčské osobnosti. Den nato absolvoval jako odchovanec skladatelské třídy Antonína Dvořáka svou Romanci pro housle a orchestr, kterou přednesl jeho spolužák Bohumír Feist a Kocian sám dirigoval orchestr. Dne 7. července vystoupil naposledy jako student Pražské konzervatoře, když účinkoval v Klavírním triu g moll svého spolužáka Josefa Straky. Jeho spoluhráči byli Rudolf Friml na klavír a František Pour na violoncello.

Veden příkladem svého staršího spolužáka na konzervatoři Jana Kubelíka směřoval Kocian ke kariéře houslového virtuosa. Po úspěšných koncertech v Praze a v dalších českých městech byl nadšeně přijat ve Vídni. Brzy nato odejel do Anglie a tvrdá londýnská kritika byla přímo zaskočena dokonalostí jeho technického školení a ušlechtilostí jeho hry. Svými koncerty na Riviéře, v Monte Carlu a Nizze počátkem roku 1902 si Kocian získal přízeň vyšší společnosti na soukromých koncertech. Po návratu uspořádal koncertní řadu v Čechách a ještě téhož roku podnikl koncertní turné do Severní Ameriky. Úspěch tohoto zájezdu předčil všechna očekávání. Americká hudební kritika jednomyslně zařadila Kociana mezi nejlepší houslisty své doby a všichni mu předpověděli vynikající budoucnost. Po návratu z Ameriky absolvoval Kocian zájezd do Ruska, Uher a severní Itálie. Roku 1904 koncertoval v Pruském Slezsku, Uhrách, Polsku, Německu a Rusku. Zvláštní pocty se Kocianovi dostalo v dubnu roku 1905 na koncertní cestě do Itálie. Městská rada v Janově mu dovolila zahrát na housle Nicolò Paganiniho z dílny Giuseppe Guarneriho del Gesù.

Po koncertech v Itálii vystoupil Kocian opět v Anglii, kde zvláště v Londýně uchvátil obecenstvo i kritiku přednesem skladeb Bacha a Paganiniho. S triumfálním úspěchem koncertoval na podzim roku 1905 také v Severní Evropě, v roce 1907 koncertoval v Rakousko - Uhersku, Itálii, na Sicílii a koncertní cesta ho zavedla také na severní pobřeží Afriky. V letech 1908 -1909 působil Kocian jako profesor na konzervatoři v Oděse a byl primářiem Oděského kvarteta (Kocian - Stupka - Perman - Zelenka). V této době byl také na přání meklenburského velkovévody často angažován jako člen jeho kvarteta v Petrohradě. Po návratu z Ruska roku 1910 Kocian odjel na další turné do Severní Ameriky a publikum ho přijalo už jako známého, všude oslavovaného virtuosa.

Také v posledních letech před První světovou válkou a v prvním poválečném desetiletí koncertoval v Evropě, Asii, Americe, Africe a Austrálii. Exceloval na pódiu svou dokonalou, průzračně čistou technikou a kultivovaným přednesem. Významného úspěchu dosáhl na Československém festivalu v Londýně v roce 1919, když hrál Houslový koncert a moll op. 53 Antonína Dvořáka s orchestrem Národního divadla.

Umění Jaroslava Kociana vycházelo z fundamentu výrazně české hudebnosti, která měla ovšem pevné základy v neselehávající technice. Hrál málo napjatým smyčcem a vytvářel tak zvláštní měkkost tónu. Obdivuhodné plynulosti své hry dosahoval dokonalým ovládním techniky pravé ruky i mistrovským použitím vibrata, stejnoměrného a ušlechtilého. Základními kameny rozsáhlého Kocianova sólového repertoáru byli Bach, Haydn, Mozart, Beethoven, Čajkovskij, Smetana a Dvořák.

Kocian byl podle dobových kritiků i svých kolegů naprosto moderní houslista. V polyfonních Bachových skladbách Kocian dovedl vyzvednout každý vedoucí hlas s přesností a zvláštní barvou, která ve spojení s ostatními hlasy působila dojmem zvukové plnosti. Citlivým přístupem postihl Kocian i odlišnost nálad a myšlenek vyjádřených jednotlivými linkami. V tom byla jedinečnost jeho podání Bachových skladeb. V přednesu houslového repertoáru Josepha Haydna se ideálně uplatňoval smysl pro jednoduchost a bezprostřednost, Kocian dobře chápal lidovou podstatu jeho hudby. V interpretaci skladeb Wolfganga Amadea Mozarta disponovala Kocianova hra neobyčejným bohatstvím myšlenek a nálad, interpretovaných s bezprostředností i velkolepostí uměleckého projevu. Kocianova cesta za realistickou reprodukcí byla nejvíce patrná v podání skladeb Ludwiga van Beethovena. Zde se zúročovalo úsilí o hluboké zachycení obsahu a smyslu interpretovaných skladeb, o výraz heroismu a monumentality, stejně však také o

vystižení lidových tanečních prvků. Kocianův smysl pro dynamiku, rytmus, pro motivickou výraznost dovedl dát celkovému podání velkorysost a hloubku. S dílem Petra Iljiče Čajkovského se stýkal Kocian už v mládí doma a zvláště za svého dvouletého pobytu v Rusku, kde se věnoval interpretaci ruské sólové a komorní hudby s velkou maximální autentičností. Není divu, že mimořádná osobnost skladatele Čajkovského tak zaujala českého houslistu. Skvěle vyškolenému Kocianovi nebyla překážkou technická náročnost jeho houslového koncertu, dovedl také vystihnout specifický charakter v jeho menších houslových skladbách. Dvě dua pro housle a klavír „Z domoviny“ Bedřicha Smetany byla často součástí Kocianových recitálových pořadů, také Antonín Dvořák patřil k nejoblíbenějším Kocianovým skladatelům. Dvořákova lyrika, geniální melodika a lidová upřímnost dokonale korespondovaly s Kocianovým uměleckým charakterem. Šíří Kocianových zájmů dokládá i jeho skladatelská činnost. Odborné školení je patrné na jeho skladbách vokálních, sborových, orchestrálních, samozřejmě i na skladbách pro housle. Kocian byl jako skladatel přesvědčen o potřebě drobných houslových skladeb, po nichž s oblibou sahali zvláště hudební amatéři. Pro housle s doprovodem klavíru napsal roku 1901 skladbu nazvanou Dumka věnovanou profesoru Otakaru Ševčíkovi (vydáno nakladatelstvím Bosworth), následovaly skladby Old Folks at Home (vydáno v New Yorku nakladatelstvím G. Schirmer), Serenata a Humoreska op. 17 (Schirmer 1910), Méditation du Soir, Intermezzo pittoresque, Hymne au Printemps (Schirmer 1911), Lullaby (Schirmer 1911), Serenáda (nakladatelství Urbánek, také ve verzi pro housle a orchestr). Kocian upravil pro housle s průvodem klavíru Sukovu Píseň lásky (nakladatelství Urbánek) a Dvořákovy Valčíky. Se svým otcem přepracoval jeho houslovou školu a vydal jako Počátky hry na housle (nakladatelství Vyšehrad, rok 1945). Roku 1921 se stal Jaroslav Kocian asistentem profesora Otakara Ševčíka na

Pražské konzervatoři, v roce 1924 smluvním a o pět let později profesorem mistrovské školy. Zemřel v Praze 9. března 1950.

Po Kocianově smrti byl Sukovým pedagogem na Pražské konzervatoři známý český houslista a pedagog prof. Norbert Kubát. Narodil se 7. července 1891 v Kolíně jako syn hudebního skladatele Norberta Kubáta. Ten působil jako dirigent plzeňského Hlaholu, propagoval český sborový zpěv za hranicemi a v roce 1900 dosáhl se svým sborem prvních cen na mezinárodních soutěžích v Bruselu a v Paříži. Hudební prostředí samozřejmě silně na mladého Norberta Kubáta působilo. Prvním učitelem houslové hry mu byl jeho otec. Zvláště intenzívně se houslovému studiu věnoval v době, kdy studoval na ČVUT v Praze, nejprve jako žák profesora Pražské konzervatoře Jindřicha Bastaře. Už v té době vystupoval příležitostně jako sólista. V roce 1920 absolvoval nově založenou mistrovskou školu Pražské konzervatoře ve třídě profesora Otakara Ševčíka celovečerním programem, v němž vedle koncertů Mozarta a Ernsta přednesl Koncert pro housle a orchestr c moll Josefa Bohuslava Foerstra za doprovodu České filharmonie pod taktovkou Václava Talicha. V témže roce koncertoval Norbert Kubát v Čechách a na Slovensku, v následujícím roce v Jugoslávii a v severní Itálii. V letech 1922 a 1923 vyjel na zájezd opět do Itálie a propagoval na svých koncertech skladby Dvořáka, Smetany, Foerstra a Suka. Významnou kapitolu tvoří Kubátova umělecká a pedagogická činnost na Slovensku, kde byl roku 1923 jmenován profesorem houslové hry na Hudební a dramatické akademii v Bratislavě. Vedle své pedagogické činnosti na tomto ústavu koncertoval jako stálý sólista symfonických koncertů Oskara Nedbala, pod jehož taktovkou zahrál houslové koncerty Bacha, Beethovena, Dvořáka, Mendelssohna, Foerstra a také Sukovu Fantazii g moll. Jako komorní hráč se dvakrát představil publiku v cyklu Beethovenových houslových sonát. Norbert Kubát také hrál premiéry nově vznikajících slovenských skladeb, například Suchoňovy Burlesky, Moyzesovy Vest - pocket svity a Holoubkovy

Sonáty pro housle a klavír. Na Mezinárodním festivalu pro soudobou hudbu v Krakově v roce 1939 měl s klavíristou Rudolfem Macudzińskim obrovský úspěch se Sonatinou Eugena Suchoňově a pro skladatele to byl vlastně první mezinárodní úspěch. V roce 1939 odešel Norbert Kubát do Prahy a byl jmenován profesorem Pražské konzervatoře, na níž působil do roku 1956. Od roku 1946 byl také pověřeným profesorem Akademie múzických umění v Praze. Norbert Kubát byl autorem řady úprav, revizí a vlastních kadencí (Čajkovského Koncert pro housle a orchestr D dur, Fibichova Koncertní polonéza, Mozartův Koncert D dur s vlastními kadencemi, Slavíkův Koncert a moll a Viottiho Koncert č. 23 s vlastní kadencí, revize Bachových a Beethovenových sonát i skladeb Wieniawského, Vieuxtempsa, Paganiniho a Ernsta). Ve sbornících věnovaných Janu Kubelíkovi, Jaroslavu Kocianovi a Otakaru Ševčíkovi uveřejnil Norbert Kubát odborné studie, je také autorem rozsáhlého díla "Ševčíkova houslová škola - metodický výklad a rozbor". Připomínku si zaslouží i jeho organizační práce ve výboru Umělecké besedy slovenské a ve funkci předsedy slovenské sekce Jednoty hudebních stavů. V Praze byl dlouholetým jednatelem Ševčíkovy koleje za předsednictví Jaroslava Kociana a Františka Stupky. Norbert Kubát zemřel v Praze 20. března 1966. Jako učitel vyšel z Ševčíkovy metody. Pedagogické zásady svého učitele i vlastní velké zkušenosti uplatňoval za své dlouholeté profesorské praxe, v níž dosáhl vynikajících výsledků. Norbert Kubát vychoval 46 absolventů, kteří zaujali významná místa v hudební praxi tehdejšího Československa. Jedním z nich byl Viliam Šimek, první slovenský virtuos vyznamenaný Kreislerovou cenou ve Vídni. Koncertoval s Českou filharmonií, jeho umělecké cesty ho zavedly i do USA. Dalším byl Bruno Bělčík, který byl výborným sólistou s obsáhlým repertoárem houslových skladeb klasického, romantického i moderního období. Měl mnoho sólových recitálů v cizině, působil jako koncertní mistr Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK a jako koncertní mistr České filharmonie. Svými

technicky vytríbenými, velmi muzikálními a stylově promyšlenými výkony patřil k nejlepším českým houslistům. Bruno Bělčík byl vynikající umělecká osobnost. Odborná kritika se shoduje, že byl spontánním muzikantem jemného naturelu, přitom mohutného tónu a přirozeného vibráta, jeho znamenitá houslová technika, přirozená a logická stavba frází reprezentovaly Ševčíkovu školu. Ladislav Štibor (1928 - 1974) ukončil Pražskou konzervatoř Brahmsovým koncertem v roce 1952 jako nejlepší absolvent a roku 1956 získal III. cenu na Carl Flesch International Violin Competition (mezinárodní soutěži Carla Flesche) v Londýně. Byl technicky výborně vybaven, jeho tón zněl sytě a výrazně uplatňoval smysl pro dynamické odstíny v interpretované skladbě. Dalším absolventem z doby Kubátova působení na HAMU v Praze to byl Václav Kolouch, koncertní mistr České filharmonie. Velkých úspěchů jako sólista dosahoval také Ivan Štraus (1937). Za svědomitého a pečlivého vedení profesora Kubáta se na konzervatoři plně technicky i hudebně rozvinula jeho houslová hra v letech, která jsou nejdůležitější pro umělecký rozvoj hudebních talentů. Zvítězil v Mezinárodní hudební soutěži Pražské jaro 1964 a je mnohaletým pedagogem HAMU v Praze s řadou vynikajících absolventů. Posлуhačem ve třídě Norberta Kubáta byl také předčasně zemřelý koncertní mistr Opery Slovenského národního divadla Otta Kulíšek. Sólově v Československu koncertoval Robert Miazga, který byl prvním koncertním mistrem Městského symfonického orchestru v Mariánských Lázních a prvním houslistou Dvořákova kvarteta. Od roku 1959 působil jako člen prvních houslí v České filharmonii. Výborný sólista, komorní hráč a koncertní mistr České filharmonie Břetislav Ludvík dokončil po smrti Stanislava Nováka svá studia u Norberta Kubáta. Kubátovým žákem byl také Vojtěch Gabriel (1906), první koncertní mistr Slovenské filharmonie, dirigent Symfonického orchestru Československého rozhlasu v Bratislavě a první houslista Slovenského kvarteta. Vynikajícím komorním umělcem i sólistou byl violista Vlachova kvarteta

Josef Kodoušek (1923), na Pražské konzervatoři žák Rudolfa Reissiga a Norberta Kubáta, který se světově proslulým kvartetem, jež zvítězilo v mezinárodní soutěži v Liége (Belgie), podnikl velmi úspěšná koncertní turné po celém světě. Bratislavský absolvent Norberta Kubáta Ján Pragant (1912), na mistrovské škole ve třídě Karla Hoffmanna, působí od roku 1961 jako profesor konzervatoře v Bratislavě a je rovněž činný publicisticky. Absolvent Hudební a dramatické akademie v Bratislavě Ján Štefka (1907) působil nejprve jako člen Symfonického orchestru Československého rozhlasu v Bratislavě a od roku 1952 jako koncertní mistr Nové scény Slovenského národního divadla. Dalším je Karel Koupil (1907), absolvent Hudební a dramatické akademie v Bratislavě ze třídy v letech 1925 - 1932, který absolvoval mistrovskou školu v Praze u Jindřicha Felda. Působil jako pedagog houslové hry na Státní hudební a pěvecké škole v České Lípě (1934 - 1938) a v roce 1939 založil Hudební školu Josefa Bohuslava Foerstra v Jičíně, na které působil jako ředitel do roku 1946. Krátkou dobu byl sólistou Symfonického orchestru Československého rozhlasu v Bratislavě, od roku 1961 působil na Pedagogickém institutu, katedře estetické výchovy. Z jeho žáků vynikli: Ladislav Gregar, koncertní mistr Divadla F. X. Šaldy v Liberci, Jiřina Bémová - Dlouhá, profesorka konzervatoře v Teplicích, a Vladimír Pilař, který působil jako koncertní mistr orchestru Státní opery v Praze. Světovou úroveň má koncertní činnost Huberta Šimáčka (1912). Houslové studium na Hudební a dramatické akademii v Bratislavě u profesora Norberta Kubáta dovršil na mistrovské škole u profesora Jaroslava Kociana, v oboru komorní hry u členů Českého kvarteta a externě ještě konzultacemi u O. Ševčíka, H. Marteaua. a W. Schweydy. Byl členem Symfonického orchestru Československého rozhlasu v Bratislavě (1937 - 1945), orchestru Slovenského národního divadla (1939 - 1945) a zároveň koncertním mistrem Slovenské filharmonie a členem Slovenského kvarteta v Bratislavě, kde působil též pedagogicky jako vedoucí houslového

oddělení Hudebního ústavu a později odborný asistent katedry hudební výchovy na Vysoké škole pedagogické v Bratislavě. V letech 1945 - 1947 byl houslistou Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK. Po návratu z Bratislavy do téhož orchestru přešel do skupiny viol, v níž posléze zastával funkci vedoucího. Byl spoluzakladatelem a členem Kvarteta hlavního města Prahy (1956 - 1961), zakladatelem a uměleckým vedoucím komorního souboru Pražští komorní sólisté (1961) a Pražského smyčcového tria (1966). Za svého působení v Bratislavě uváděl kromě běžného houslového repertoáru často novinky slovenské houslové literatury. Zahrál řadu premiér nových skladeb pro violu českých soudobých skladatelů, mimo jiné také československou premiéru Rapsodie - koncertu Bohuslava Martinů, který také nahrál na gramofonovou desku Supraphonu. Jako sólista vystupoval téměř ve všech evropských státech, také jako člen komorních souborů navštívil mnoho světových hudebních festivalů. Uváděl četné světové premiéry české soudobé tvorby, která vznikla z jeho iniciativy, a natočil mnohé rozhlasové a gramofonové snímky. Jeho všestranná umělecká činnost a zásluhy o rozvoj hudebního umění byly oceněny významnými kulturními institucemi. Vedoucím hudebního oddělení Československého rozhlasu v Ostravě a sbormistrem se stal Josef Przebinda (1919), posluchač Pražské konzervatoře v třídě Norberta Kubáta v letech 1939 - 1943. Mnoho Kubátových odchovanců působilo jako houslisté a violisté v České filharmonii, v Slovenské filharmonii, v Českém komorním orchestru, v Symfonickém orchestru Československého rozhlasu v Praze, v Bratislavě a Plzni, v Moravské filharmonii Olomouc, v orchestru Národního divadla v Bratislavě a ve Filmovém symfonickém orchestru v Praze.

Sukovým pedagogem na Pražské konzervatoři byl i Karel Šneberger. Narodil se do židovské rodiny dne 24. července roku 1918 v Plzni. Maturoval na reálném gymnáziu v Plzni roku 1938, začal studovat práva, svou pozornost však brzy obrátil zcela k hudbě. Hrát na housle

se učil od svých 7 let u pedagožky Reginy Řehákové, veřejně začal vystupovat ve svých 12 letech. V letech 1940 – 1943 vystudoval mistrovskou školu Pražské konzervatoře ve třídě Jaroslava Kociana. Jeho prvním zaměstnáním jakožto hudebníka byla práce pedagogická. Po absolutoriu mistrovské školy v Kocianově třídě se stal učitelem hudební školy v Klatovech. V roce 1944 nastoupil na místo koncertního mistra v orchestru Prag – Filmu. Rok po skončení Druhé světové války začal vyučovat na Pražské konzervatoři. Karel Šneberger byl aktivní i jako koncertní umělec. Měl častá recitálová vystoupení v tehdejší Československu, ale také v Německu nebo Rakousku a má řadu výborných rozhlasových nahrávek. Pro svůj nesouhlas se vstupem vojsk Varšavské smlouvy v srpnu 1968 emigroval a působil ve švédském Örebro jako koncertní mistr a sólista. Pražskou konzervatoř v jeho třídě absolvoval Jan Köhler (1942 – 2003), který v letech 1961 – 1965 studoval na Hudební fakultě Akademie múzických umění v Praze ve třídě Alexandra Plocka a byl během své kariéry členem orchestru Národního divadla, České filharmonie a Symfonického orchestru Českého rozhlasu v Praze. Pražskou konzervatoř ve třídě profesora Karla Šnebergera absolvoval také Petr Vaněk, který byl jedním z koncertních mistrů Symfonického orchestru hlavního města Prahy FOK. Karel Šneberger zemřel 23. dubna roku 1997.

Po dobu krátkého Sukova studia na HAMU v Praze byl jedním z jeho pedagogů Alexandr Plocek. Narodil se 26. února 1914 v Praze Jinonicích a už za svých středoškolských studií v Plzni a Mladé Boleslavi se intenzivně věnoval studiu houslové hry a v letech 1927 - 1933 pravidelně dojížděl do Písku, kde byl žákem Otakara Ševčíka. Roku 1931 vstoupil na mistrovskou školu Pražské konzervatoře jako řádný posluchač ve třídě Jaroslava Kociana. Po třech letech absolvoval Sukovou Fantazii g moll a podal výkon technicky bezvadný, výrazově velmi vyvážený a umělecky značně vyspělý. Jeho první sólové vystoupení bylo v Písku roku 1928. Poté začal koncertovat v mnoha

českých městech a několikrát vystoupil jako sólista s Českou filharmonií. Po maturitě se přestěhoval se svými rodiči do Prahy a začal studovat práva na Univerzitě Karlově. V letech 1937 - 1942 byl koncertním mistrem České filharmonie a za doprovodu tohoto orchestru hrál koncerty Slavíka, Dvořáka, Beethovena a Čajkovského, legendární bylo jeho podání Sukovy Fantazie. Od roku 1941 byl pět let prvním houslistou Pražského kvarteta, s kterým nastudoval 72 kvartet, kvintetů a sextetů a dvakrát provedl v Praze kompletní cyklus kvartet Ludwiga van Beethovena. Roku 1935 založil s klavíristou Josefem Páleníčkem a violoncellistou Františkem Smetanou slavné České trio, postupně se na postu violoncellisty vystřídali Josef Šimandl, Miloš Sádlo a Alexandr Večtomov. Soubor se stal slavným v celé Evropě. Po krátkém působení v Československu studovali členové tria komorní hudbu na École normale de musique v Paříži u slavného Dirana Alexaniana. Po odchodu Miloše Sádla v roce 1954 byla činnost souboru na dva roky přerušena. V té době vystupoval Plocek s Páleníčkem jako komorní duo a některé Beethovenovy sonáty nahráli na gramofonové desky. V roce 1956 byla činnost Českého tria obnovena a violoncellového partu se ujal Alexandr Večtomov. Vedle základních děl klasické a romantické hudby často zařazovali do programu koncertů skladby moderní. Roku 1946 byl Alexandr Plocek pověřen vyučováním na Hudební fakultě Akademie múzických umění v Praze a čtyři roky působil na Janáčkově akademii múzických umění v Brně (1948 - 1952). Od roku 1949 byl sólistou České filharmonie a v roce 1957 se vrátil na Akademii múzických umění v Praze, kde vychoval řadu vynikajících absolventů. Alexandr Plocek byl houslistou zpěvného, velkého tónu, měl vynikající smysl pro stylovost interpretace a kultivovanost uměleckého projevu. V rozsáhlém repertoáru houslových a komorních děl všech uměleckých slohů měl skladby soudobých skladatelů. Plockovo houslové umění mělo světovou pověst a úroveň. Již v roce 1937 vystoupil s Českou filharmonií v Anglii a po Druhé světové válce hrál ve většině

evropských států. Roku 1960 koncertoval v Japonsku, Indii, Libanonu, Africe a na Ceylonu. V roce 1962 se zúčastnil s Českým triem zájezdu do Francie, vystoupili na festivalu ve Versailles, o rok později v Mentonu a v Paříži. Podnikl turné i do tehdejšího Sovětského svazu, do Brazílie a Uruguaye, o české hudbě přednášel na univerzitách v Montevideu, Rio de Janeiru a v Sao Paulu. Alexandr Plocek byl členem porot v mezinárodních houslových soutěžích J. Thibauda v Paříži (1957, 1959, 1961, 1963, 1965), P. I. Čajkovského v Moskvě (1958, 1962, 1966 jako místopředseda), G. Enesca v Bukurešti, H. Wieniawského v Poznani a N. Paganiniho v Janově. Jako aktivní vyučující profesor se zúčastnil mezinárodních interpretačních seminářů ve Výmaru. Na gramofonové desky nahrál všechny Beethovenovy sonáty pro housle a klavír a Romanci F dur, Dvořákův Koncert pro housle a orchestr a moll, Franckovu Sonátu pro housle a klavír A dur, Smetanovo duo Z domoviny, Sukovu Fantazii g moll, Slavíkův Koncert pro housle a orchestr a moll, Sonátu č. 3 pro housle a klavír Bohuslava Martinů. Nahrávka Beethovenovy Sonáty F dur op. 24 „Jarní“ byla označena v roce 1964 v Londýně za nejlepší tehdejší nahrávku této skladby. S Pražským kvartetem nahrál Janáčkův Smyčcový kvartet č. 2 „Listy důvěrné“, s Českým triem Novákovo Klavírní trio Quasi una ballata a všechna Beethovenova klavírní tria. Dále natočil klavírní tria Antonína Dvořáka „Dumky“ a f moll, tria Maurice Ravela, Dmitrije Šostakoviče, Bohuslava Martinů a Ivana Řezáče.

Svůj metodický postup při vyučování houslové hře opíral o zkušenosti svého studia u profesorů Otakara Ševčíka a Jaroslava Kociana, o znalosti metod Flesche, Jampolského a Alexaniana a v neposlední řadě o vlastní zkušenosti. Studoval také teoretické práce z oboru pedagogiky a psychologie, hlavně problémy teorie studia. Jeho houslové umění bylo vzorem jeho posluchačům na Hudební fakultě Akademie múzických umění v Praze, z nichž se stali často vynikající houslisté. Byli to zejména Oldřich Hlinka a Jan Pospíchal. Oldřich Hlinka

(1955) se v sedmnácti letech stal finalistou Mezinárodní hudební soutěže Pražské jaro a o dva roky později získal diplom na Čajkovského soutěži v Moskvě. Jan Pospíchal se stal laureátem soutěže Otakara Ševčíka v Písku a Mezinárodní hudební soutěže Pražské jaro. Od roku 1980 působí jako člen Wiener Symphoniker, od roku 1982 do současnosti je zde koncertním mistrem. Vyučuje na Universität für Musik und darstellende Kunst ve Vídni. Mezi absolventy vynikla také Jela Špitková (1947), která se účastnila několika mezinárodních soutěží, laureátkou se stala na soutěži Tibora Vargy v Sionu. Kromě sólistické činnosti působí jako vyhledávaný pedagog na Slovensku a v Rakousku. Jedním z největších talentů ve třídě Alexandra Plocka byla Marta Tupá (1950 - 1974). Začala hrát na housle již v pěti letech, základy houslové hry jí dal pedagog Eduard Tureček na lidové škole umění v Praze. V roce 1967 byla přijata na Hudební fakultu Akademie múzických umění v Praze. Získala první ceny v Soutěži tvořivosti mládeže a také v Manifestační soutěži k 50. výročí trvání Československa v roce 1968. Slibnou kariéru však ukončila její předčasná smrt. K dalším absolventům jeho houslové třídy patří Otto Lébr, který působil sedm let v komorním orchestru ve švýcarském Zürichu nebo Otakar Klimánek, který byl koncertním mistrem Pražského komorního orchestru bez dirigenta. Jiří Baxa byl členem prvních houslí České filharmonie, Miroslav Matyáš uměleckým vedoucím brněnského komorního souboru Čeští komorní sólisté, František Pospíšil (1933 – 2018) členem Foerstrova tria, Dvořákova tria, souboru Collegium tripartitum a profesorem Pražské konzervatoře. V letech působení Alexandra Plocka na Janáčkově akademii múzických umění v Brně byl mezi jeho žáky profesor konzervatoře v Ostravě Václav Krůček, který zaujímá významné místo mezi moravskými houslovými pedagogy. Mezi žáky Václava Krůčka patří Jiří Hurník (1964), laureát mnoha mezinárodních soutěží a koncertní mistr Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK. Profesor Alexandr Plocek zemřel 30. listopadu roku 1982.

Josef Suk studoval na Hudební fakultě Akademii múzických umění v Praze rovněž ve třídě Marie Hlouňové . Narodila se 3. května roku 1912 v Sudějově. Studovala v letech 1926 – 1933 u Jana Mařáka na Pražské konzervatoři a mezi roky 1933 – 1936 na mistrovské škole u Jaroslava Kociana. První koncertní vystoupení spadají do doby jejích studií, podnikla také velmi úspěšná turné do tehdejšího Sovětského svazu, Jugoslávie a do Anglie. Zde prožila Druhou světovou válku a mnohokrát vystoupila jako sólistka (používala pseudonym Maria Lonova). Po návratu do Československa v roce 1946 znovu zahájila koncertní činnost a několikrát uskutečnila zájezdy do zahraničí. Jako externí a později řádný pedagog Akademie múzických umění v Praze dosáhla vynikajících výsledků. K absolventům ze třídy profesorky Marie Hlouňové patří Bohuslav Purger, který byl koncertním mistrem Velké opery 5. května, koncertním mistrem Armádní opery, koncertním mistrem činoherního orchestru Národního divadla, koncertním mistrem orchestru Smetanova divadla v Praze (dnešní Státní opera Praha) a koncertním mistrem a sólistou Svmfonického orchestru Československého rozhlasu v Praze. Vyučoval na Pražské konzervatoři. Dalším významným absolventem Marie Hlouňové byla japonská houslová virtuoska Shizuka Ishikawa (1954), která byla její studentkou za jejího působení v Japonsku (Marie Hlouňová zde učila na Tokyo University of the Arts a na Musashino University Tokyo) k ní nastoupila do třídy na Hudební fakultě Akademie múzických umění v Praze. Shizuka Ishikawa je laureátkou mnoha mezinárodních soutěží. Roku 1969 získala první cenu v soutěži Concertino Praga v kategorii komorního dua. Na sklonku roku 1972 se zúčastnila Mezinárodní soutěže Henryka Wieniawského v Poznani. V této významné houslové soutěži, jehož vítězi se v minulosti stali umělci jako Ginette Neveu, David Oistrach nebo Ida Haendel se Shizuka Ishikawa umístila druhá a dosáhla tak mimořádného úspěchu. Spolu s klavíristkou Kvitou Bylinskou a violoncellistou Karlem Fialou je členkou Kubelíkova tria.

Koncertuje v České republice i v zahraničí, její hra je kritiky vysoce oceňována. Vynikajícím reprezentantem třídy Marie Hlouňové byl i Jiří Tomášek (1942 - 2017). V letech 1968 - 1979 byl koncertním mistrem Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK, mezi roky 1979 - 1989 byl členem Českého tria. Vyučoval s vynikajícími výsledky na Hudební fakultě Akademie múzických umění v Praze a byl velmi často vyhledávaným sólistou mimořádných uměleckých dispozic. Jiří Tomášek byl jeden z předních houslistů svojí generace a svědčí o tom i jeho mimořádné nahrávky. Z houslistů působících v současné době je nejvýznamnějším absolventem Marie Hlouňové někdejší první houslista slavného Kocianova kvarteta a nynější pedagog Hudební fakulty Akademie múzických umění v Praze Pavel Hůla (1952). Marie Hlouňová zemřela 4. prosince roku 2006 v Praze.

Portrét Josefa Suka

Josef Suk se narodil 8. srpna 1929 v Praze do rodiny agrárního inženýra, cukrovarnického podnikatele a amatérského houslisty Josefa Suka a jeho ženy Marie, dívčím jménem Vlkové. O tři roky později se rodina rozrostla o dalšího syna, který dostal jméno Antonín (1932 - 1959). V roce 1938 za tragických okolností rodina ztratila matku. Jak je všeobecně známo, Josef Suk pochází z rodiny s příkladnou hudební tradicí – jeho pradědečkem byl světoznámý hudební skladatel Antonín Dvořák a dědečkem skladatel a houslista legendárního Českého kvarteta Josef Suk starší. Sukovým prvním houslovým pedagogem byl houslista a hudební organizátor Otmar Pičman, který byl přítelem jeho dědečka skladatele Josefa Suka. Houslové hře ho samozřejmě učil i jeho otec, který v roce 1937 přivedl svého talentovaného syna představit proslulému pedagogovi Jaroslavu Kocianovi. Vzápětí se Kocian rozhodl, že k němu bude Josef Suk jezdit pravidelně na hodiny. Dne 25. května roku 1940 pak měl Suk s Jaroslavem Kocianem u klavíru (Kocian byl vynikající doprovod) svůj první samostatný veřejný koncert v Křečovicích u příležitosti slavnostního odhalení pamětní desky Josefa Suka – skladatele. Na programu byla Baletní scéna od Charlese Bériota.

Kocianovým žákem potom Josef Suk zůstal až do Kocianovy smrti v roce 1950. Studium pod tímto fenoménem české houslové pedagogiky, který byl na vrcholu svých schopností a výchovu houslových virtuózů bral jako svoje životní poslání, mělo na mladičkého Josefa Suka rozhodující vliv. V průběhu studia u Kociana věnoval Suk přípravě několik hodin denně a zcela se oddal houslím. Po maturitě na reálném gymnáziu v roce 1945 vstoupil Josef Suk na Pražskou konzervatoř, kterou absolvoval v roce 1951. Kromě Jaroslava Kociana tu studoval u Norberta Kubáta a Karla Šnebergra. V roce 1949 reprezentoval Josef Suk se svými spolužáky klavíristou Jiřím Hubičkou

a violoncellistou Alexandrem (Sašou) Večtomovem Pražskou konzervatoř na zájezdech v Paříži a Bruselu - a potom s nimi založil slavné Sukovo trio. Byla to samozřejmě první sestava, soubor se potom ustálil na obsazení s Janem Panenkou u klavíru a violoncellistou Josefem Chuchro. V dubnu roku 1951 Josef Suk vstoupil do manželského svazku se svojí ženou Marií, kterou poznal na koncertě v Rudolfinu v roce předcházejícím. V této době si schopností geniálně talentovaného studenta všiml legendární violista a pedagog Ladislav Černý a nabídl mu místo prvního houslisty ve svém Pražském kvartetu. Na této pozici Josef Suk působil do roku 1952, to už po absolutoriu na konzervatoři studoval na HAMU v Praze. Pod vedením Marie Hlouňové a Alexandra Plocka však absolvoval pouze čtyři semestry, kvůli odmítavému stanovisku vůči povinným vojenským cvičením byl ze školy vyloučen a za trest měl nastoupit do Košic k prezenční službě ve zbraní. Nakonec k tomu naštěstí nedošlo a Josef Suk nastoupil do Armádního uměleckého souboru Víta Nejedlého, kde absolvoval v letech 1954 - 1957 vojenskou službu a stal se sólistou tohoto tělesa. V letech 1953 - 1955 byl Suk zástupcem koncertního mistra Činoherního orchestru Národního divadla.

Skutečným uměleckým debutem byl pro Josefa Suka koncert konaný dne 6. listopadu 1954, kdy hrál velký recitál s Josefem Hálou v tehdejším Domě umělců (dnešní Rudolfinum). Na programu byla mimo jiné i proslulá houslová sonáta A dur Césara Francka. Následující velkou příležitostí bylo pro Josefa Suka účinkování na festivalu Pražské jaro dne 31. května 1957. Hrál zde Fantasií g moll pro housle a orchestr svého dědečka s pražským rozhlasovým orchestrem. Tento koncert se konal ve Smetanově síni pod taktovkou slavného německého dirigenta Franze Konwitschnyho. Dvořákův koncert a moll pro housle a orchestr hrál Suk poprvé v životě 6. listopadu 1958 a bylo to za doprovodu České filharmonie. Od této doby sólově koncertoval Josef Suk pravidelně jak v Československu, tak ve světě. Klavírními partnery

v recitálech mu byli Josef Hála, Alfréd Holeček, Jan Panenka a dočasně i František Maxián. Spolupracoval i s několika zahraničními klavíristy jako byl Claudio Arrau, Wolfgang Sawallisch nebo Julius Katchen. S posledním ze jmenovaných nahrál Brahmsovy houslové sonáty a dodnes je tato nahrávka odborníky považována za jednu z nejlepších nahrávek těchto sonát v historii.

V roce 1959 absolvoval turné s Českou filharmonií, od 17. září do 5. prosince tohoto roku procestoval Anglii, Austrálii, Indii a Japonsko. Josef Suk zde interpretoval Fantasií g moll od Josefa Suka a koncert a moll Antonína Dvořáka. Roku 1960 jsou Sukovi zapůjčeny ze sbírky Národního muzea Stradivariho housle z majetku Váši Příhody, který je před svou smrtí prodal státu. V roce 1961 byl Josef Suk jmenován sólistou České filharmonie. To byla možnost realizovat se v obrovském množství koncertů a příležitost ukázat své kvality. Spolupracoval s řadou našich i zahraničních dirigentů: Karlem Ančerlem, Františkem Stupkou, Aloisem Klímou, dr. Václavem Smetáčkem, Václavem Neumannem, Jiřím Bělohlávkem, Liborem Peškem, Franzem Konwitschnym, Georgem Soltim, Johnem Barbirolim, Malcolmem Sargentem, Adrianem Boulttem nebo Georgem Szellem. Při prvním koncertním turné v USA roku 1964 hrál Josef Suk s Clevelandským orchestrem a bylo to právě díky pozvání Georga Szella. Turné vedlo i přes newyorskou Carnegie Hall a mělo obrovský úspěch.

Josef Suk se snažil svůj ohromující umělecký záběr rozšířit i o činnost pedagogickou. Od roku 1979 působil Vysoké hudební škole ve Vídni, pedagogickou činnost však roku 1986 ukončil z důvodu přílišného koncertního vytížení. Mladé začínající umělce však podporoval celou svojí kariéru.

Za svůj umělecký život natočil Josef Suk velký počet nahrávek pro gramofonové firmy jako Supraphon, Panton, Erato, Columbia, Agricola, Koch nebo Nippon Columbia. Z mnoha ocenění za jeho gramofonové

snímky je třeba vyzdvihnout Zlatou desku Supraphonu z roku 1978 za nahrávku Koncertu a - moll pro housle a orchestr Antonína Dvořáka, cenu Supraphonu za nejlepší umělecký výkon v kategorii instrumentálních sólistů za vynikající interpretaci koncertů Bohuslava Martinů a všech Mozartových koncertů z roku 1976. Náledovala Zlatá deska Supraphonu za 1 milion prodaných nosičů + 35 let spolupráce, v roce 1999 mu byla udělena Platinová deska. Ze zahraničních ocenění zaujímají přední postavení Zlatá deska společnosti Nippon Columbia za Mozartovy violové kvintety se Smetanovým kvartetem, Edisonova cena za Bachovy sonáty a partity pro sólové housle, cena "Wiener Flötenuhr" za Mozartovy koncerty a množství prestižních hudebních ocenění Grand Prix du Disque de l'Académie Charles Cros.

Josef Suk měl jako houslista se širokým záběrem repertoáru a neuvěřitelným koncertním vytížením ještě jedno výrazné specifikum. Svoji uměleckou činnost rozšiřoval o hru na violu. Bylo to možná i z toho důvodu, že jeho pradědeček Antonín Dvořák na tento nástroj hrál. Na violu začal Josef Suk koncertovat od roku 1973, a to jak v oblasti komorní hudby tak i sólově. Mimořádně zajímavá je nahrávka Koncertantní symfonie Es dur od Wolfganga Amadea Mozarta, kde Josef Suk natočil oba sólové hlasy. Impulsem ke zvládnutí hry na violu byla spolupráce se členy Smetanova kvarteta, kteří hledali partnera pro Mozartův smyčcový kvintet. Suk s nimi odehrál řadu koncertů i zájezdů a obdržel s nimi v roce 1977 dokonce i Zlatou desku od společnosti Nippon Columbia. Z dalších počinů byla nahrávka Sonáty pro violu op. 147 Dmitrije Šostakoviče, kde byli s klavíristou Janem Panenkou prvními na světě, kteří tuto skladbu natočili. Další světově uznávanou nahrávkou je Berliozova symfonie pro violu orchestr Harold v Itálii, kterou Josef Suk nahrál společně s Českou filharmonií pod taktovkou dirigenta Dietricha Fischer Dieskau.

Kariéra světového houslisty není prakticky možná bez možnosti hrát na vynikající nástroj a mít k dispozici smyčce té nejvyšší kvality. Josef Suk měl už od počátku na nástroje poměrně štěstí. Ještě jako student na Pražské konzervatoři hrál na nástroj od Carla Giuseppe Testoreho, potom na francouzskou kopii houslí Guarneriho a také na nástroj od Giovanniho Francesca Pressendy. Nedlouho před absolutoriem mu jeho otec opatřil housle od věhlasného italského mistra Ferdinanda Gagliana. Nástroj disponoval vynikajícím zvukem, zejména G struna byla výrazná. Tyto housle splňovaly požadavky pro hru v triu a při prvních Sukových sólových nahrávkách. Tento nástroj však nedisponoval potřebnou průrazností při hře se symfonickým orchestrem. V té době byl však k dispozici fenomenální nástroj. Vlastnil ho legendární český houslový virtuos a světoběžník Váša Příhoda, který byl ochoten je prodat. Jednalo se o housle z dílny Antonia Stradivariho nazvané "Camposelice". Tehdejší československá vláda se rozhodla housle odkoupit. Stalo se tak ve švýcarském Zürichu 13. července roku 1960 za přítomnosti dr. Alexandra Buchnera, ředitele hudebního oddělení Národního muzea. Housle se staly nejcennějším exemplářem ve Státní sbírce hudebních nástrojů a byly zapůjčeny Josefu Sukovi. Tyto housle jsou z roku 1710, tedy z nejlepšího období Antonia Stradivariho. Tónově jsou vynikající, skvěle vyrovnané, s měkkým a zároveň průrazným zvukem a mají potenciál překonat bez potíží zvuk orchestru. Josef Suk měl během své kariéry ještě zapůjčeny Stradivariho housle "Libon" z roku 1729 a Guarneriho housle "Princ Oranžský". Nevyhýbal se ani moderním nástrojům. V oblibě měl zejména housle od Přemysla Otakara Špidlena a Jana Baptisty Špidlena. Josef Suk po celý svůj život rád zkoušel další nástroje, o zvukové vlastnosti houslí se velice zajímal. Vždycky se ovšem vrátil ke svým nejosvědčenějším nástrojům od Přemysla Otakara Špidlena a Antonia Stradivariho. Neméně důležitou součástí života houslisty je výběr

smyčce a Josef Suk hrával převážně na francouzské smyčce z dílny Françoise Tourta a Dominique Pécatteho.

Ve svém předchozím textu jsem již zmínil, že Josef Suk byl nejen sólistou, ale od začátku své umělecké dráhy i skvělým komorním hráčem. V roce 1949 založil s Jiřím Hubičkou (klavír) a Alexandrem Večtomovem (violoncello) Sukovo trio, které pojmenovali zcela logicky po skladateli Josefu Sukovi. Tento soubor debutoval 5. března roku 1951 v Malém sále pražského Domu umělců (dnes Sukova síň Rudlofina). Posluchači měli tehdy možnost slyšet Klavírní trio c moll op. 2 od Josefa Suka, Klavírní trio a moll op. 50 od Petra Iljiče Čajkovského a Klavírní kvartet Es dur op. 87 Antonína Dvořáka. Partu violy se tehdy ujal legendární Ladislav Černý, v jehož třídě mladí umělci studovali komorní hru na Pražské konzervatoři. V tomto prapůvodním obsazení Sukovo trio absolvovalo jenom dva koncerty. Druhý koncert se konal na Kladně dne 28. března 1951 a v programu byla klavírní tria Josefa Suka, Bedřicha Smetany a Petra Iljiče Čajkovského.

Po těchto úspěšných koncertech odešel Alexandr Večtomov studovat na stáž do Moskvy a se souborem se rozloučil i klavírista Jiří Hubička. Josef Suk se ale nechtěl vzdát myšlenky dělat na špičkové úrovni komorní hru a proto našel pro svůj záměr nové kolegy. Ve složení s Josefem Hálou u klavíru a Josefem Chuchro u violoncella poprvé vystoupilo Sukovo trio dne 12. prosince roku 1952 na slavnostním koncertě v Malém sále Domu umělců. V rámci koncertu k nedožitým osmdesátinám primária proslulého Českého kvarteta Karla Hoffmanna tu zaznělo Smetanovo Klavírní trio g moll. Ve stejném sále se dne 19. února 1953 odehrál i první samostatné vystoupení Sukova tria. Soubor působil další čtyři roky pod uměleckým dohledem Karla Pravoslava Sádlo a posbíral řadu úspěchů a ocenění doma i v zahraničí. První velký úspěch se dostavil v červnu roku 1953, když Sukovo trio

zvítězilo v národním kole interpretační soutěže IV. Mezinárodního festivalu mládeže a studentstva. Soubor postoupil do mezinárodního kola, které se konalo v Bukurešti. Další úspěchy na sebe nenechaly dlouho čekat. Od roku 1954 pokračovalo Sukovo trio v Armádním uměleckém souboru Víta Nejedlého, protože Josef Suk a Josef Chuchro zde konali základní vojenskou službu, Josef Hála zde působil jako klavírní doprovod. Hudebníci zde měli dobré podmínky pro zkoušení a navíc byli jmenováni jednotlivě sólisty a zároveň komorním souborem Armádního uměleckého souboru Víta Nejedlého. V tomto období mělo Sukovo trio dva koncerty v rámci festivalu Pražské jaro, kde se jejich vystoupení setkalo se skvělými ohlasy. Věhlas Sukova tria se rozšířil i do zahraničí, umělci koncertovali roku 1954 v Moskvě a Leningradě, roku 1955 v Berlíně, Varšavě a Rumunsku a následující rok v Jugoslávii. V tomto období jsou realizovány první rozhlasové snímky souboru a v roce 1956 vychází Sukovu triu první gramofonová deska. Na této nahrávce bylo Klavírní trio g moll Bedřicha Smetany op. 15 a Sukova Elegie pro housle, violoncello a klavír op. 23. V roce 1956 došlo mezi členy souboru ke krizi, protože všichni tři byli úspěšní jako sólisté a bylo obtížné se domluvit na nějakém kompromisu. Tato situace vedla k rozpadu této sestavy Sukova tria, ale už v listopadu roku 1956 začíná soubor působit v novém složení. K Josefu Sukovi a Josefu Chuchrovi se přidal klavírista František Maxián. Takto soubor poprvé vystoupil v pražském Domě umělců dne 10. prosince roku 1956, v tomto novém složení však umělci odehráli pouze několik koncertů. Další změna obsazení nastala roku 1957 - Josefa Chuchro nahradil Miloš Sádlo. Nedlouho poté ze zdravotních důvodů odešel František Maxián a v souboru jej nahradil jeho žák Jan Panenka. V této sestavě se Sukovo trio dostalo na světovou úroveň. V roce 1957 byli na zájezdě v Etiopii a Egyptě, rok nato koncertovali v Belgii, Německu, Holandsku a Švýcarsku, roku 1959 jeli hrát do Jihoafrické unie. Jednotliví členové souboru přitom také rozvíjeli svou sólistickou kariéru. V roce 1960

Sukovo trio absolvovalo zájezdy do Švýcarska a Francie, o jejich koncertech se začal zahraniční tisk vyjadřovat v superlativech a soubor byl řazen mezi světovou elitu. Poté došlo k dalšímu přerušení činnosti Sukova tria, především z důvodu sólových koncertních angažmá jednotlivých hráčů. V srpnu roku 1961 se stal opět členem Sukova tria violoncellista Josef Chuchro, který mezitím zvítězil na největším violoncellovém klání všech dob - Casalově soutěži v Mexiku. V roce následujícím se Josef Suk a Josef Chuchro stali sólisty České filharmonie. Další období bylo pro Sukovo trio obdobím nejúspěšnějším. V sestavě Josef Suk, Josef Chuchro a Jan Panenka sehráli stovky bravurních koncertů na domácích i zahraničních pódiích. Účinkovali v celé Evropě, ale i geograficky a kulturně vzdálených zemích jako jsou Indie nebo Japonsko. Na domácích festivalech se pak také dočkali mimořádných ohlasů. V tomto složení hrál soubor po dvě desetiletí. Roku 1979 však ze Sukova tria musel ze zdravotních důvodů odejít klavírista Jan Panenka a na jeho pozici se navrátil Josef Hála. V tomto obsazení koncertovala Sukovo trio poprvé v roce 1981 v Dvořákově síni Domu umělců. Na repertoáru bylo zde Klavírní trio D dur od J. Haydna, Klavírní trio g moll op. 15 Bedřicha Smetany a Klavírní trio d moll Felixe Mendelssohna - Bartholdyho op. 49. Sukovo trio byl soubor složený ze tří fenomenálních instrumentálních sólistů. Proto také mohli na svých koncertech doplňovat společné skladby sonátovým repertoárem a vznikal tak přímý a působivý protipól souborové hře. Repertoár Sukova tria byl obrovský a i díky tomu se stal tento soubor světovou špičkou. Do oblasti komorní hry lze u Josefa Suka zařadit i téměř dvacetiletou spolupráci se Sukovým komorním orchestrem, kde kromě svých zkušeností komorního hráče využil i schopnosti dirigentské. Byl zde uměleckým vedoucím až do roku 2000, kdy přenechal tento post Martinu Kosovi, který je v současnosti sólistou a koncertním mistrem Sukova komorního orchestru.

Josef Suk byl špičkovým houslistou světové úrovně, rozhodně nejslavnějším českým houslistou 2. poloviny 20. století. Svědčí o tom nejen jeho vytíženost jako interpreta a tím i úměrný počet zemí, kde absolvoval koncertní turné. Dokladem jeho úrovně je také velká řada ocenění, která mu byla udělena. V roce 1963 mu byla udělena Státní cena, roku 1970 získal Josef Suk titul Zasloužilý umělec, o sedm let později mu byl udělen titul Národní umělec. V roce 1999 dostal od tehdejšího prezidenta Václava Havla Medaili za zásluhy 1. stupně a o dva roky poté mu byla udělena Masarykovou akademií umění Světová cena Antonína Dvořáka. V roce 2002 získal nejvyšší francouzský řád Rytíř čestné legie a roku 2003 mu byl udělen čestný doktorát na Akademii múzických umění v Praze. Svou osobností zaštiťoval řadu hudebních společností a nadací jako Společnost Antonína Dvořáka v Praze nebo Společnost Bohuslava Martinů, byl také předsedou umělecké rady v rámci mezinárodního festivalu Pražské jaro.

Josef Suk zemřel v Praze po těžké nemoci 7. července roku 2011 ve věku nedožitých 82 let.

Závěr

Josef Suk byl vrcholným představitelem české houslové školy. Za svůj život realizoval tisíce koncertů, natočil mnoho sólových a komorních nahrávek. Byl bezezbytku sólistou, ale zároveň ovšem dokázal být i neokázalým, přizpůsobivým a vyrovnaným partnerem v komorní hře. Z jeho interpretace vyzařuje český duch a muzikálnost v té nejkryštalovější podobě. Jeho housle mluví nádherným, mohutným, plnokrevným tónem, dokonalou intonací a upřímnou muzikalitou. Byl proslulým interpretem a propagátorem Dvořáka, Suka nebo Martinů, ale také jedním z nejlepších světových interpretů Bacha, Mozarta a Beethovena. O tom vypovídá množství významných cen. Houslista Josef Suk byl světoběžníkem, který ale nikdy nezapomněl na svůj původ a české kořeny.

Použitá literatura a prameny

Berkovec, Jiří: Josef Suk, SNKLHU, Praha 1956

Černušák, Gracián: Dějiny evropské hudby, Panton, Praha 1972

Holzknecht, Václav: Antonín Dvořák, SNKLHU, Praha 1955

Hlaváč, Jiří: Josef Suk – pokus o portrét, NAMU, Praha 2018

kolektiv autorů: Československý hudební slovník osob a institucí (dva svazky A – L, M - Z), SNKLHU, Praha 1965

kolektiv autorů: Sborník na paměť 125 let konservatoře hudby v Praze, Vyšehrad, Praha 1936